

Monika Wiesler tantsitas Marika Rökki

Emotsionaalne lavastaja ütleb, et operett peab olema hoogne ja ülemeelik

Estonias väga oodatud külalislavastaja Monika Wiesler loodab juba veebruaris lavale tuua operetti "Nahkhiire" – Straussi

Wiesler tegi Eestis endale hea nime eelmise tööga – 1994. aastal esietendunud "Viini veri" püsib Estonias edukalt laval tänaseni. Kogemustega režissöör-koreograaf on Euroopa opereti- ja muusikalimaailmas hinnatud. Selle tõendiks rida tööpakkumisi väljapoole kodulinna Viini – Saksa linnadesse. Pariisi jm. Ta ongi spetsialiseerunud opereti viini-koolkonnale (Straussile lisaks Lehár, Kálmán jt), aga muusikalgi pole talle võõras.

Viini kooli kasvandik

Tantsuhariduse sai Wiesler Viini Ooperi balletikoolis. Oli teatrilaps, kelle isa teatrikooris tenor. Tantsule/balletile järgnesid lavakõne ja näitekunsti õpingud, palju erialakirjandust. Kuulsate režissööride juures assistendina töötamine oli omaette kool. 30 aastat tagasi tegi ta oma esimesed iseiseisvad tantsuseaded, Wieslerile pakuti lavastajatööd. Praeguseks on kujunenud nii, et kus ta kätt on proovinud, sinna kutsutakse ikka tagasi.

Istume tolle liikuva, lausa sädemeid pilduva, temperamentse daamiga "Nahkhiire" kunstnik-stsenograafi El-

nenud nii, et kus ta kätt on proovitud, sinna kutsutakse ikka tagasi.

Istume tolle liikuva, lausa sädemeid pilduva, temperamentse daamiga "Nahkhiire" kunstnik-stenograafi Eldor Renteri stuudios-laboratooriumis teatri pööningukorrusel. Renter on mulle ühtlasi "keeleks" – ta valdab perfektselt saksa keelt. Ajame juttu saksa-inglise-eesti segakeeles. Mõistame üksteist hästi, sest Monika on lahe suhtleja.

Küsin, mida Monika Wiesler on loonud aastatel pärast eelmist tööd Estonias, kas vabakutselise staatus jätkub?

Wiesler vastab kiirkõnes, elavalt žestikuleerides.

"Olen majanduslikult nii kindlustatud, et ei pea end ühe kindla teatriga siduma. Lavastasin põhiliselt Šveitsis ja Saksamaal. Tähtsamad lavastused on Lehári "Naeratuste maa" ja Straussi "Öö Veneetsias". Muide, viimase osits Koblezí teater Šveitsist koos kõigi dekoratsioonide ja kostüümidega. Seal praktiseeritakse seesugust asja. Õige mitu tööd oli veel televisioonis. Uue lavastuse ettevalmistamiseks vajan kolm-neli kuud, et enda jaoks kõik paika panna (Eldor Renter kuulutab vahelle, et temal kulub selliseks tööks pool aastat). Lavastuse väljatoomiseks läheb teatris enamasti kuus nädalat, sest ka tellijapoolsed ettevalmistustööd planeeritakse täpselt ja on korrektselt teostatud.

Ainuke ongi Estonia, kus oma tavanormist eemaldun. "Nahkhiire" lavaletoomisele on kulunud juba õige mitu kuud. Mõni proov on lausa põrgu, sest on juhtunud ka nii, et lava pole prooviks lihtsalt ette valmistatud. Kummaline, et Estonial puuduvad koosseisulised statistid. Üldse on olukord siin pärast "Viini vere" aega

Opereti "Nahkhiir" kunstnik Eldor Renter ja austerlannast lavastaja Monika Wiesler jutuhoos.

RAIGO PAJULA

komplitseerunud. Eks raha mängi siin ka oma osa – näitleja peab haarama kinni igast teenimisvõimalusest.

Enamik tippjuhte on tasemel. Mõtlen siin eelkõige dirigent Paul Mägi, fantastilist kunstnikku Eldor Renterit. Ka direktor Paul Himma tundub olevat sobiv mänedžer. Probleemid on teatri kunstilise juhtimisega ja nn keskastme juhtidega, kellest mõnigi kipub töötegemise asemel targutama ning juuksekarva lõhki ajama. Sellel taustal kerkib positiivse näitena eriti esile kostüümiala juhataja, tõeline proff Leida Tallo. Tema võimetus pole mingit kahtlust.

Aga "Nahkhiir" iseenesest kui materjal loometöök, tekitab ekstreemse olukorra – kunstniku ülesanne on keeruline, ooperihääled peavad teksti rääkima inimese kombel (MW demonstreerib, kuidas laulja tavaliselt pateetiliselt dialoogis üles astub – see on õige naljakas). Sisuliseltki on lugu keeruline. Pea kõigil tegelastel on topeltmäng – Rosalindi osatäitja näiteks peab kehastuma koduperanaiseks, kes ballil esineb Ungari hertsoginnana; Eisenstein pole ju lihtsalt operetitenor, vaid bürger, kes ballil mängib võrgutajat jne.

Minule teeb asja omamoodi erakordseks see, et "Nahkhiire" lavastamine on minu jaoks esmakordne. Viiele-kuale lavastusele olen teinud tantsumad, aga kogu vastutus on minu peal esmakordselt."

Eldor Renter kasutab tekkinud

pausi, et pisut iseloomustada austerlannast lavastajat.

"Tema fantaasia on nagu tulevärk, mis annab pidevalt ideeplahvatusi, millest saab mõtet edasi arendada. Kunstniku pakutud ideed kasutab Wiesler omakorda lavastuses üllatava väimukusega. See protsess pole muidugi "lilledel kõndimine" ega meelakkumine. Pidevalt tekib probleeme, peab otsima uusi lahendusi. Kõik peab ju lõpuks sobima üldlahendusega. Kunstnikule on maksimalism "raske juhus". Liuglaskmise tööstiil ei tule tema puhul kõne alla, kõiges nõuab ta kvaliteeti. Ometi teeb töö selle lavastajaga kütkestavaks see, et ta orienteerub hiilgavalt ajastutes ja stiilides, tema kontseptsioon on selge ja loogiline – pidevalt lavastuse atmosfäärile mõtleb. Milline kõrge maitsekultuur! Monika oskab konkreetselt – üldistatult edasi anda oma kaemuse vastava lavapildi meeolust."

Minu eestikeelset juttu kunstnikuga kuulab MW nõutult pealt ja saab siis sõna oma kontseptsiooni tutvustamiseks.

"Arvan, et Eesti publikut on mõjutanud vahepealne nn vene versioon oma Lotede ja vahelepardud mina-tekstidega. Mina baseerun originaaltekstile ja muusikale; teha nn riigiperetti, kus daamid vehivad ballil lehvikutega ja laulavad igavledes." Ah, kui lõõbus ball!" Operetis peab laval olema hoog, rõkkav ülemeelikus. Töötan komöödia-võtmes. "Nahkhiir" on

ei taha

ju prantsuspärane komöödia, mitte banaalne vodevill. Ka ei saa seda teha koomilise ooperina.

Tegelikult on "Nahkhiir" üks amoraalne lugu. Teises vaatuses tuleb meil täiesti pöörane ball täis üllatusi. Orlofski – selle korraldaja – on ju ise ka hull õnnemängija (traditsiooni kohaselt mängib seda rolli metsosopran). Selle vaatuse finaalis on raske probleem – ligi 20 minutit 3/4 taktimõddus. Lõhun selle ühetoonilisuse Straussi enda polkadepõimikuga, seegi peab tulema pöörane. Igavust ei tohi tulevases etenduses olla! Andsin Renterile vist tõesti keerulise ülesande, aga ta lahendas selle fantastiliselt (naerab kergendatult)."

Meie jutt kaldub pidevalt ka kõrvalepõigetele minevikku ning vaatega tulevikku. Selgub, et MW on noore koreograafina töötanud koos sellega näitega nagu meilgi filmide kaudu hästi tuntud Marika Röck. Tootkord juba kõrges eas kunstnik sädeles jätkuvalt, olles heas vormis operettides "Mask sinises", "Savoy ball" ja "Havai lill". Ka kuulsale Zarah Leanderile seadis ta ühes muusikalis liikumist. Aga mis tuleb pärast "Nahkhiirt"?

"Riia Ooperis plaanitsetakse "Viini verd". Teen seda tingimata koos Renteriga. Siis tulevad lavastused Saksamaal ja Šveitsis. Õhus hõljub ka midagi täiesti enneolematut – heilooja Kálmáni tütar unistab "Silva" ("Tšaar-dašvürstinna") viimisest etendustesar-

jaks Los Angelese staadionile. Elame, näeme! Aga Viinis tahaks ikka ka natuke viibida. Ükskõik kui armas ka Tallinna vanalinn ja meri poleks, kodulinn jääb kodulinnaks. (Muutub eriti emotsionaalseks.) Estonias siiski veel mõndagi teeb siin ju tõelist rõõmu. Kunstnikust ning muusikajuhist juba rääkis, aga on ju palju lauljaid-näitlejaid, kes teevad kõik, et see lavastus teoks saaks. Teatris on välja panna kaks ülisobivat Eisensteini – Mati Kõrts ja Alar Haak, rahul olen Rosalinde'idega. Need on Pille Lill ja noor-üllatav Tiitu Laur. Kuremi ja Taluma (Adele) juures häirib praegu väike aktsent. Orlofskite puhul on juba praeguseks tuuma tabanud sädelev Katrin Karisma, sobivad ka Leili Tammel ja Vaike Kiik. Praegusel tööetapil olen rahul Tarmo Silla, Aare Saali (Falke), Hans Mielbergi, Mati Vaikmaa (dr Blind), Voldeemar Kuslapi ja Teo Maiste (Frank) loominguga. Pärlid omaette on mõlemad vangivalvurid – Tõnu Kilgas ning üllatuskülaline Marko Matvere. Kõige raskem periood seisab ees, tuleb välja pigistada kõik, milleks Estonias suutelised ollakse. Peame lausa võitlema kõigi jõudude mobiliseerimiseks. Tuleb olla puhvriks, mis hoiab tagasi teiste närvimineku. Olen mõirgeks valmis tiiger, kes peab välja näitama raevu asemel rahulikku meelt. Hoidke põialt – "Nahkhiire" esietendus on planeeritud 21. veebruarile."

HEINO AASSALU